Facultade de Historia

Presentación

Presentación

A Facultade de Historia da Universidade de Vigo, sita no Campus Universitario de Ourense, oferta tres titulacións adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (EEES): un Grao e dous Posgraos.

Ademais está en proceso de extinción a titulación de Licenciatura en Historia, tamén en liña cos criterios de referencia do EEES. Xa non se imparte docencia, ainda que no curso 2015-16 pódense realizar os exames correspondentes ao 5º curso.

Xunto á habitual **modalidade presencial**, poderase optar pola modalidade semipresencial, sempre que se xustifique a imposibilidade de asistir con regularidade ás aulas; os motivos deben estar en relación con obrigas de carácter laboral, familiar, atención a persoas dependentes, actividades deportivas de alto nivel, necesidades educativas especiais. O proceso para acollerse a esta modalidade terá lugar unha vez formalizada a matricula; estudante debe cubrir un impreso coa solicitude e entregar a documentación xustificativa.

Os docentes poñerán a disposición destes estudantes o material preciso a través da plataforma de teledocencia e os medios para superar as materias do grado, en igualdade de condicións que os presenciais.

A oferta de **Posgrao** contempla dúas titulacións:

- **Mestrado semipresencial en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio**, en colaboración coa Escola Superior de Enxeñería de Minas do campus de Vigo e a Escola Superior de Conservación-Restauración de Bens Culturais de Pontevedra.

- Mestrado Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade **(**USC **y** U Vigo**) coa participación do Instituto de Ciencias do Patrimonio (**Incipit**) do CSIC.** O seu programa ten unha doble orientación: profesionalizante e investigadora. Na súa primeira vertente, aspira a formar arqueólogos que poidan desenvolver a sua labr profesional neste campo nos próximos anos; na segunda, da paso ao programa de doutoramento da USC Historia, Xeografía e Arte.

Neste documento:

- Localización
- Normativa e Lexislación
- Servizos e Infraestruturas do Centro
- Outra Información do Centro
- Calendario Académico
- Información de Interese

Información básica

O título de Grao en Xeografía e Historia proporciona ao alumno unha serie de competencias que integran un nivel de coñecementos (saber), de capacitación en habilidades e destrezas (saber facer) e o de formación en actitudes e valores (saber ser e estar). Na liña doutras titulacións recoñecidas nas universidades europeas, ao englobar contidos das disciplinas de Xeografía, Historia e Historia da arte, a oferta da nosa Facultade pode dotar ao alumno dunha serie ampla de competencias específicas.

Grao Xeografía e Historia (Plano 2014/15)

Grao Xeografía e Historia (Plano 2009/10)

Destaca o **carácter humanístico** das disciplinas cunha longa e consolidada traxectoria académica e universitaria, e a súa capacidade para coñecer a orixe e a evolución de moitas das realidades culturais do noso tempo. En conxunto ofertamos unha formación básica en contidos interdisciplinares relativos ao coñecemento da estrutura diacrónica do pasado, do coordenadas espazo-temporais, interrelacionadas coas xeográficas e artísticas.

A formación inclúe ámbitos temáticos e territoriais específicos e contidos instrumentais, a través das **prácticas** que os nosos estudantes realizan en diversas institucións e empresas. O coñecemento do noso pasado permite achegarse as ferramentas analíticas e conceptuais que a súa vez incitan á reflexión, á crítica e ao respecto pola diversidade e a alteridade; en definitiva o coñecemento doutras realidades, moi variadas fomenta os valores humanos e achega principios éticos tan necesarios na sociedade actual.

O carácter multidisciplinar e polivalente dos estudos (Historia, Arte e Xeografía) capacita para un **amplo abanico de saídas profesionais** aos seus egresados, que resultan tan competitivos como os especializados nunha soa das disciplinas humanísticas, tendo en conta da cada vez maior flexibilidade do actual mercado laboral entre titulacións e postos de traballo. Os servizos educativos, os servizos da administración, os medios de comunicación, os centros de educación superior e secundaria, e un longo espectro de institucións e empresas, proporcionan un marco para desempéñoo de actividades relacionadas co perfil formativo do grao, preparando para unha gran variedade de actividades.

Ademais, a riqueza histórica, artística, arqueolóxica e natural proporciona unha estreita relación entre os estudos universitarios e o mercado laboral, abrindo unha nova vía de profesionalización ante a crecente consideración do legado cultural herdado como recurso dotado de valor económico ou produtivo. A demanda e saídas profesionais no terreo da conservación, protección, xestión e difusión do patrimonio e o resto de actividades relacionadas co turismo cultural abren un amplo horizonte á saída profesional dos futuros graduados, que poden nesa liña especializarse no máster que este curso ofertamos por primeira vez.

Co obxectivo de dar resposta á demanda social de diferentes profesionais, e aos futuros graduados posibilítase unha continuación académica coherente coa posta en marcha de dous Másteres: Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio.

Unha situación similar presenta o **Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüedad** orientado á especialización en arqueoloxía.

Guía de Acollida 2015-16

Calendario Académico 2015-16

Organización e Funcionamento do Centro

Organos de Goberno

 Decanato

 Xunta de Facultade

 Comisión Permanente da Facultade

 Comisión de Calidade

 Departamentode Historia, Arte e Xeografía

Equipo de Goberno

 Decana:

Profa. Dra. Susana Reboreda Morillo

Tfno.: 988 38 72 69

dfho@uvigo.es

 Vicedecana:

Profa. Dra. Beatriz Comendador Rey

Tfno : 988 38 71 04

beacomendador@uvigo.es

 Secretaria:

Dna . María del Carmen Arribas Álvarez

Tfno.: 988 38 72 00

sfho@uvigo.es

Normativa e Lexislación

Normativa xeral das Universidades

Normativa específica da Universidade de Vigo

Normativas da Facultade de Historia

- Regulamento Rexime Interno da Facultade de Historia
- Regulamento para a elaboración dos horarios docentes e a planificación de ocupación de espazos na Facultade de Historia de Ourense
- Regulamento de Prácticas Externas
- Regulamento do Traballo de Fin de Grao

Servizos e Infraestructuras do Centro

CAMPUS NORTE

A actividade se articula en 3 edificios:

- Edificio Facultades (máis coñecido como Edificio de Ferro)
- Pavillón Olga Gallego (2)
- Pavillón Concepción Ramón Amat (1)

O EDIFICIO FACULTADES

Acceso

- Conserxería
- Aulas

1º andar

- Secretaría Administrativa da Facultade
- Aula de Informática
- Delegación de Alumnos

2º andar

- Laboratorios docentes: Arqueoloxía, Historia da Arte, Xeografía, Historia Medieval
- Aulas

4 ºandar

- Vicerreitoría do Campus de Ourense
- Decanato
- Salón de Graos

DISTRIBUCIÓN DE AULAS DE HISTORIA - EDIFICIO DE FERRO- CURSO 2015-16

CURSO AULA HORARIO

- 1º Grao 0.5 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 2º Grao 0.6 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 3º Grao 0.7 mañá e tarde (Planta Baixa)
- 4º Grao 0.7 mañá e tarde (Planta baixa)
- Aula de videoconferencia/máster: 2.3 (2º andar)
- Prácticas 1º Grao. Grupo 1, 0.5; Grupo 2, 2.2 (2º andar)
- Prácticas 2º Grao. Grupo 1, 0.6, Grupo 2, 2.3 (2º andar)

PAVILLÓN OLGA GALLEGO (2)

- Despachos dos/as profesores/as (1º andar e soto)
- Laboratorio de Prehistoria, Historia Antigua, Historia Moderna, Historia Contemporánea e Historia de América (soto)

PAVILLÓN CONCEPCION RAMÓN AMAT (1)

- Secretaría do Departamento de Historia, Arte e Xeografía: (1º andar)
- Aula de Máster
- Sala de exposicións ALTERARTE (planta baixa)

DISTRIBUCIÓN DE LABORATORIOS DE HISTORIA - CURSO 2015-16

DENOMINACIÓN LOCALIZACIÓN EDIFICIO

- Laboratorio de Informática PRIMEIRO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Xeografía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Arqueoloxía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Historia Medieval SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Prehistoria e Historia Antiga SOTO PAVILLÓN 2
- Laboratorio de Historia Moderna e Contemporánea SOTO PAVILLÓN 2

PLATAFORMA DE TELEDOCENCIA (http://faitic.uvigo.es)

- Curso virtual do Grao en Xeografía e Historia
- Curso virtual do Máster en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Manual Primeiros Pasos na plataforma Moodle

Calendario Académico

Pódese acceder ao calendario, horarios e datas de exámenes na web do centro.

Outra información do centro

Plan de Autoprotección Universidade de Vigo.

Actuación en caso de Emerxencia Edificio de Ferro

Plan 1

Plan 2

Delegación de alumnos

Funcións

É o órgano de representación estudiantil institucional que se ten artellado na Facultade de Historia.

Todos os alumnos/as poden acudir á sede da Delegación para obter información e facer uso dos seus recursos. Para cubrir as súas necesidades a Delegación ten un orzamento proporcional ao número de alumnos/as que representa. Segundo o Regulamento de Estudantes no artigo 27, entre os fins da Delegación de alumnos está:

- Actuar como órganos de diálogo coas autoridades académicas no establecemento dunha información adecuada sobre a vida universitaria.
- Xestiona-los seus recursos.
- Promover e coordinar actividades de extensión universitaria.
- Elixi-los seus representantes perante calquera autoridade, institución ou organización, naqueles casos para os que non exista regulamento de elección.

Actuais Representantes (Marzo 2014)

- Cid Narvaez, Daniel
- Coello Fernández, Mª de los Angeles
- Gómez Manso, Belén
- Morodo del Río, Jose
- Real López, Arturo
- Morenza Arias, David
- Sánchez Díaz, Roi
- Díaz Alonso, Xoel

Representante no Claustro

- Fernández Alvarado, Hadrián

Localización

Edificio Facultades. 1º Andar

Tfno: 988 38 73 05

E-mail: dafho@uvigo.es

Normativa

- Regulamento Estudantes
- Estatuto Estudantado (BOE 31/01/2010)
- Normativa de Permanencia da Universidade de Vigo
- Regulamento de Voluntariado

- ## Plan de Acción Titorial

  ## Outra información de interese para o alumnado

  - Actividades culturais

Información de Interese

ESTUDAR EN OURENSE

Estudar na Universidade de Vigo

Guía turística de Ourense

Aloxamento en Ourense

Hoteis e Hostais

Pisos compartidos. Contactar coa ORI.

Información para o alumnado da Universidade de Vigo:

Alumnado da Universidade de Vigo

CONTACTOS INTERESE UNIVERSIDADE DE VIGO

Páxina web:

http://www.uvigo.es/

Central: 986 81 20 00

Información Xeral: 986 81 36 00

Información ao alumnado: 986 81 36 30

Rexistro xeral da universidade: 986 81 39 02

Rexistro do Campus de Vigo: 986 81 36 10

Rexistro do Campus de Orense: 988 38 71 03

Xerencia: 986 81 35 60. xerencia@uvigo.es

Consello Social: 986 81 26 63 secoso@uvigo.es

Tribunal de Garantías: 986 81 38 30.tgarant@uvigo.es

Gabinete de prensa: 986 81 36 04. gprensa@uvigo.es

SIOPE.: 986 81 36 30 /37 55. siope@uvigo.es

Oficina Osix de Vigo: 986 81 40 60. ofix@uvigo.es

Oficina Osix de Orense: 988 38 71 71. ofixuo@uvigo.es

AREA DE SERVIZOS Á COMUNIDADE

Servizo de información, orientación e promoción (SIOPE):

986 80 19 49 / 55. siope-po@uvigo.es

Actividades culturais: 986 81 36 03/ 26. vicext@uvigo.es

Actividades deportivas: 986 81 21 82 / 986 81 22 04; deportes@uvigo.es

Servizo de alumnado: 986 81 36 0 /09 xsadal@uvigo.es

LERD de Vigo: 986 81 37 71 / 72

LERD de Orense: 988 38 71 02

Bolsas: 986 81 19 99 / 813 612. bolsas@uvigo.es

Títulos e plans de estudo: 986 81 36 35 / 3632

Asesoría Xurídica: 986 81 35 76

Oficina de I D: 986 81 22 36. otri@uvigo.es

Oficina ORI: 986 81 21 78 / 986 81 35 50 ; ori@uvigo.es

CACTI: 986 81 21 18

Oficina do Medio Ambiente (OMA): 986 81 38 83; oma3@uvigo.es

Oficina Ofoe: 902 366 994 Correo electronico: ofoe@uvigo.es

Oficina Ofie: 986 81 40 86 Correo electrónico: ofie@uvigo.es

BIBLIOTECA DO CAMPUS DE OURENSE

Presente fisicamente nos tres campus, a Biblioteca Universitariaconta en cada un deles cunha biblioteca central e varias salas repartidas polas escolas e facultades que compoñen a Universidade.

A Bilioteca Central do Campus de Ourense, fundada no ano 2000, conta cun fondo de uns 100.000 libros e unhas 750 publicacións periódicas divididas en diferentes temas como son a xeografía, historia, arte, dereito e química.

Servizos que ofrece:

Préstamo interbibliotecario a nivel nacional e internacional.

Préstamo para alumnos, PDI e PAS.

Información bibliográfica, búsquedas e referencias bilbiográficas.

Catálogo automatizado e colectivo de publicacións periódicas (a nivel nacional).

Contacto:

Conserxería (988 387 320) - conbco@uvigo.es; Préstamo (988 387 192) - presour@uvigo.es

Dirección (988 387 191) - dirbco@uvigo.es; Administración (988 387 158) - admibco@uvigo.es

Subdirección hemeroteca (988 387 230) - subdhbco@uvigo.es; Subdirección adquisicións (988 387 285) - subdrbco@uvigo.es

Hemeroteca (988 387 322) - hembco@uvigo.es

Campus As Lagoas - 32004 - Ourense

Horario de atención ao público: De luns a venres de 8:30h a 21:00h

Acceso ao Catálogo da Biblioteca

CONTA DE CORREO ELECTRÓNICO DA UNIVERSIDADE DE VIGO

Basta con estar matriculado na Universidade e dispor do cartón universitario.

No momento de formalizar a matrícula créase unha conta de correo cun nome de usuario e coa extensión alumnos.uvigo.es

Con ese nome de usuario e esa clave tamén poderás acceder á rede WIFI. Todas as instalacións da Universidade de Vigo teñen acceso a internet por rede WIFI

http://www.uvigo.es

CARNET UNIVERSITARIO

O Carné Universitario é unha tarxeta intelixente realizada en colaboración co Santander, que acredita o estudantado, profesorado e personal de administración e servizos como membros da comunidade universitaria.

Ademais de todas as funcións asociadas ás tarxetas intelixentes, o carné poderá dispoñer de servizos financeiros 4B Maestro, se se solicitan voluntariamente

Para qué podes utilizalo?

Acreditación universitaria

Acceso a recintos e ordenadores das aulas de informática e persoais*

Préstamo de libros en bibliotecas

Consultas en Puntos de Información e, opcionalmente, en caixeiros 4B*

Tarxeta deportiva

Moedeiro electrónico

Descontos en comercios

Tarxeta 4B Maestro (opcional)

Firma Electrónica

Solicítao en calquera momento nas Oficinas Universitarias Santander do campus, levando unha fotografía recente. Recibiralo no teu domicilio particular. Para que inclúa o servizo 4B Maestro só necesitas ser titular dunha conta bancaria no Santander. Esta conta non ten nin gastos de administración nin de mantemento.

O Carné Universitario non hai que renovalo cada ano. Para activar a función financeira diríxete á Oficina Universitaria.

SEGURO ESCOLAR

Os alumnos da Universidade de Vigo, sexa cal for a súa nacionalidade ou estudos que cursen, quedan cubertos por un seguro escolar. Do mesmo xeito que se regula para os niveis educativos previos, a Lei establece a cobertura obrigatoria.

Ademais, a Universidade de Vigo subscribiu un seguro adicional, seguro cum laude, para todos os seus alumnos, incluídos aqueles que non quedan cubertos polo seguro obrigatorio. Ambos os seguros páganse no momento de formalizar a matrícula, polo que non teñen custo adicional algún.

Con carácter complementario aos dous anteriores, a Universidade de Vigo dispón dun seguro voluntario, seguro cum laude plus, con maiores coberturas que aqueles e a un custo moi reducido (ao redor de 10 euros por curso).

OUTROS SERVIZOS

- **Actividades Culturais**
- **Deportes**
- **Voluntariado**
- **Area de Emprego**
- **Fundación Universidade de Vigo**
- **Gabinete psicopedagóxico**
- **Tribunal de Garantías**

Grao en Xeografía e Historia

Materias			
Curso 3			
Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
O02G251V01501	Historia antiga da Península Ibérica	1c	6
O02G251V01502	Historia da arte moderna	1c	6
O02G251V01503	Historia medieval da Península Ibérica	1c	6
O02G251V01504	Prehistoria da Península Ibérica	1c	6
O02G251V01505	Xeografía aplicada. Territorio e paisaxe	1c	6
O02G251V01601	Historia contemporánea de España	2c	6
O02G251V01602	Historia da arte contemporánea	2c	6
O02G251V01603	Historia moderna de España	2c	6
O02G251V01604	Mundo actual	2c	6
O02G251V01605	Sistemas de representación xeográfica	2c	6

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia antiga da Península Ibérica				
Materia	Historia antiga da Península Ibérica			
Código	O02G251V01501			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Reboreda Morillo, Susana María			
Profesorado	Souto Castro, Iria			
Correo-e	rmorillo@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Coñecemento dos principais acontecementos e dos procesos de cambio e permanencia que tiveron lugar ao longo da Historia Antiga Roma e a Península Ibérica seguindo unha perspectiva diacrónica. Trátase de incentivar a actitude crítica dos alumnos mediante a análise actualizada da realidade de Roma e da Península Ibérica na Antigüidade.			

Competencias	
Código	
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C19	Coñecemento da historia nacional propia
C23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Capacidade de organización e planificación
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D7	Capacidade de razoamento crítico
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica	A5	B5	C1 C16 C19 C23	D1 D3 D7
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado				D1 D7
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e a súa contorna	A4		C13	D7
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes históricas e das interpretacións historigráficas	A5		C19 C23	D3 D4 D11
Comparación da Historia de España con procesos históricos similares do resto do mundo con especial incidencia na Historia de Europa	A4		C13 C19	D3 D4

Contidos	
Tema	
1. Introdución	1.1. Fontes para o estudo da Historia Antiga da Península Ibérica. 1.2. Situación previa: os pobos prerromanos e os pobos colonizadores

2. Hispania Romana: A República. Roma e a Península Ibérica.	2.1. A República romana. 2.2. A orixe e a expansión de Roma na Península Ibérica 2.3. Os intereses dos romanos da Península Ibérica 2.4 As transformacións na Península Ibérica
3. Hispania Romana: O Imperio. Roma e a Península Ibérica.	3.1. O final da conquista 3.2. O Alto Imperio 3.3. O Baixo imperio 3.4. As consecuencias da romanización

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	5	12	17
Titoría en grupo	6	3	9
Traballos de aula	10	20	30
Lección maxistral	15	15	30
Actividades introdutorias	2	1	3
Seminario	6	12	18
Eventos científicos	2	0	2
Probas de resposta curta	2	13	15
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	22	24
Autoavaliación	0	2	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballo tutelado	TODO O ALUMNADO: Traballos realizados de xeito individual ou en grupo, orientados a fomentar o espíritu crítico, o coñecemento dos feitos históricos e a visión dos mesmos dende diversos soportes na actualidade. A asignación de traballos deberá quedar resolta no primeiro mes do cuadrimestre.
Titoría en grupo	TODO O ALUMNADO: Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e á aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia.
Traballos de aula	ALUMNADO PRESENCIAL: Actividades na aula orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos expostos nas sesións maxistrais que inclúan a análise e comentario crítico das fontes propias da historia antiga, a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas e a análise e interpretación de materiais gráficos e audiovisuais. ALUMNADO SEMIPRESENCIAL: Actividades en e-meeting (enlace Faitic) orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos expostos nas sesións maxistrais que inclúan a análise e comentario crítico das fontes propias da historia antiga, a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas e a análise e interpretación de materiais gráficos e audiovisuais.
Lección maxistral	TODO O ALUMNADO: O material docente empregado na aula será subido con antelación á plataforma de teledocencia, así como outros documentos con contidos teóricos que faciliten a comprensión do temario impartido. ALUMNADO PRESENCIAL: Exposición por parte do profesor das claves fundamentais de cada un dos bloques temáticos.
Actividades introdutorias	TODO O ALUMNADO: Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o coñecemento previo do alumnado, así como a presentar a materia. ALUMNADO PRESENCIAL: Actividades na aula ALUMNADO SEMIPRESENCIAL: Actividades a través da plataforma FaiTic ou e-meeting
Seminario	TODO O ALUMNADO: Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou completar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas. ALUMNADO PRESENCIAL: Actividades na aula. ALUMNADO SEMIPRESENCIAL: Actividades a través da plataforma FaiTic ou e-Meeting
Eventos científicos	ALUMNADO PRESENCIAL: Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o departamento de Historia, Arte e Xeografía e/ou a Facultade de Historia. ALUMNADO SEMIPRESENCIAL: Se ben a asistencia a esta actividade non é obrigatoria, sería recomendable se houbese a posibilidade de asistir a toda ou a parte.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición

Lección maxistral	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas sobre a teoría da materia. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos. TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de Teledocencia (Moodle FaTtic, UVigo) e correo electrónico. ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento nas aulas.
Traballo tutelado	Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución dos traballos realizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos. TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de Teledocencia (Moodle FaTtic, UVigo) e correo electrónico. ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento nas aulas.
Titoría en grupo	Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, preparación das actividades e probas de avaliación e aclaración das diversas dúbidas que vaian xurdindo sobre aspectos da materia. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos. TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de Teledocencia (Moodle FaTtic, UVigo) e correo electrónico. ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento nas aulas.
Traballos de aula	Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula e na plataforma FaiTic. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos. TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de Teledocencia (Moodle FaTtic, UVigo) e correo electrónico. ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento nas aulas.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	TODO O ALUMNADO: Entrega, na data sinalada, dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo ALUMNADO PRESENCIAL: Presentación na aula ALUMNADO SEMIPRESENCIAL: Presentación a través de e-meeting Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e a súa contorna. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	15	A5		C13 C23	D3 D4 D7
Traballos de aula	TODO O ALUMNADO: Entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos indicados que irán en consonancia ca teoría exposta nas clases maxistrais e subida á plataforma. ALUMNADO PRESENCIAL: Presentación na aula ALUMNADO SEMIPRESENCIAL: Presentación a través de e-meeting Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	10			C13 C16 C19 C23	D1 D3 D4 D7
Lección maxistral	TODO O ALUMNADO: O coñecemento adquirido sobre os contidos teóricos expostos nas sesións maxistrais e subidos á plataforma FaiTic, contarán de varias apartados: probas de resposta curta; probas de resposta longa e resolución de problemas (mapas, comentarios de texto, imaxes...). Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento dos conceptos principais da Historia de Roma e da Península Ibérica. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	60	A5	B5	C16 C19 C23	D11
Seminario	TODO O ALUMNADO: Análise e comentarios críticos das fontes que proporcionan o coñecemento da Historia Antiga: textos, iconografía e material arqueolóxico. Poderá complarse cun análise crítico dalgún documental visionado na aula e subido á plataforma. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado. Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso das fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	5	A5		C19	D1 D7 D11
Autoavaliación	TODO O ALUMNADO: Valoración do traballo autónomo do alumnado mediante a realización de cuestionarios sobre os contidos da materia a través de Moodle. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica	10	A5		C16	D1

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar esta materia é preciso acadar polo menos un 5 na avaliación correspondente á Sesión maxistral.

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.

Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumplir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmodeberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do regulamento deEstudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación contínua, serán avaliados doscontidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio querepresentará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Alvar Ezquerra, Jaime (dir.), **Entre Fenicios y Visigodos. La Historia Antigua de la Península Ibérica**, La esfera de los libros, 2008

Blázquez, J.Mª, Montenegro, A., Roldán, J.M., Mangas, J., Teja, R., Sayas, J.J., García Iglesias, L., **Historia de España Antigua. Tomo II: Hispania romana.**, 5, Catedra, 2007

Bravo Castañeda, G., **Historia del mundo antiguo.**, Alianza, 2008

Bravo, Castañeda, G., **Nueva historia de la España antigua**, Alianza, 2011

Díaz Martínez, P. C., Martínez Maza, C., Sanz Huesma, F.J., **Hispania tardoantigua y visigoda**, Itsmo, 2007

Gómez Espelosín, F. J., **Iberia e Hispania. Recursos para el estudio de la historia de la España antigua**, Universidad de Alcalá, 2011

Gracia Alonso, F., **Roma, Cartago, íberos y celtíberos: las grandes guerras en la Península Ibérica**, Ariel, 2006

Harrison, R. J., **Hispania, provincia imperial**, El País, 2007

Le Roux, P., **Romanos de España: ciudades y política en las provincias, siglos II a. C.-III d. C.**, Bellaterra, 2006

Roldán Hervás, J. M. (dir), **Diccionario Akal de la Antigüedad hispana**, Akal, 2006

Roldán, J.M., Santos Yanguas, J., **Historia de España. Vol.2: Hispania Romana. Madrid.**, UNED, 2004

Sánchez Moreno, E. (edit.), **Protohistoria y Antigüedad de la Península Ibérica. I: Las fuentes y la Iberia colonial**, Silex, 2007

Sánchez Moreno, E., Gómez-Pantoja, J. (coord.), **Protohistoria y Antigüedad de la Península Ibérica II: La Iberia Prerromana y la Romanidad**, Silex, 2008

Celestino Pérez, S., Armada , X.L., Ayán Vila, X.M., Blanco García, J.F., Ferrer Albelda, E., Parcer, **La Protohistoria En La Península Ibérica**, Itsmo, 2017

Bibliografía Complementaria

Abdreau (et alii), **El hombre romano**, Alianza, 1991

Andreu Pintado,Javier, Cabrero Piquero, Javier, Rodà de Llanza, Isabel (ed.), **Hispaniae. Las provincias hispanas en el mundo romano**, Institut Català d'Arqueologia Clàssica, 2009

Arce, J., **El último siglo de la España romana**, Alianza, 2009

Aubet, Mª E., **Tiro y las colonias fenicias de occidente**, Critica, 1994

Bravo Castañeda, G., **Hispania y el Imperio.**, Síntesis, 2007

Chaín Galán, A., De La Torre Echávarri, J.I., **Celtíberos. Tras la estela de Numancia (Catálogo exposición)**, Diputación de Soria, 2005

Chic García, G., **El comercio y el Mediterráneo en la Antigüedad**, Akal, 2009

Fernández Nieto, F.J. (dir.), **Historia Antigua de Grecia y Roma**, Tirant lo Bo Blanch, 2005

Gómez Espelosín, F. J., **Guerras ibéricas. Aníbal**, Alianza, 2006

Gómez Pantoja, J. (coord.), **Historia Antigua (Grecia y Roma)**, Ariel, 2003

García Moreno, L. et alii, **Historia del mundo clásico a través de sus textos, II. Roma**, Alianza Editorial, 1999

Gracia Alonso, F. (coord.), **De Iberia a Hispania**, Ariel, 2008

Jerphagnon, L, **Historia de la Roma Antigua**, Edhasa, 2007

López Castro, J. L., **Hispania Poena. Los fenicios en la Hispania romana**, Crítica, 1993

Mangas, J, **Leyes coloniales y muncipales de la Hispania romana**, Arco, 2001

Maya, J. L., **Celtas e iberos en la península ibérica**, Icaria, 1999

Pastor Muñoz, M., **Viriato. El héroe hispano que luchó por la libertad de su pueblo.**, La esfera de los libros, 2004

Pérez Vilatela, L., **Lusitania. Historia y Etnología**, Real Academia de la Historia, 2000

Plácido Suárez, D., **Hispania Antigua, vol. I de Historia de España Fontana, J., Villares, R. edit-**, Critica, 2009

Roldán Hervás, J. M., Wulff Alonso, F., **Citerior y Ulterior: las provincias romanas de Hispania en la era republicana.**, Itsmo, 2001

Santos Yanguas, J., **Los pueblos de la España antigua.**, Historia 16, 1997

Sanz, R., **Las migraciones bárbaras y la creación de los primeros reinos de Occidente**, Síntesis, 1995

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia da arte moderna				
Materia	Historia da arte moderna			
Código	O02G251V01502			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Barriocanal López, María Yolanda			
Profesorado	Barriocanal López, María Yolanda			
Correo-e	barriocanal@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Estudo das manifestacións artísticas en Italia nos séculos XV ao XVIII nas grandes xeneralizacións conceptuais que a historiografía artística sinala como Renacemento, Manierismo e Barroco. O seu desenvolvemento comprenderá a análise do proceso de producción e recepción da obra de arte durante estas centurias, a través dos creadores e obras máis significativas, tendo en conta a perspectiva histórica, social, ideolóxica e iconográfica que permiten a súa contextualización, co apoio das fontes literarias e documentais.			

Competencias	
Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B2	Comprender os procesos que se desenvolven en diversas escalas espazo-temporais e en diversos contextos socio-culturais
C28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
C31	Coñecementos básicos de iconografía como clave para a interpretación de imaxes
C32	Coñecemento práctico dos procesos básicos da metodoloxía científica en Historia da Arte
C33	Coñecementos sobre documentación, composición de materiais e técnicas construtivas dos bens artísticos mobles e inmobles
D2	Aplicación dos coñecementos
D7	Capacidade de razoamento crítico

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia.	A2 A3	B2	C28 C33	D2 D7
Lectura da obra de arte como documento excepcional dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado.	A4	B2	C28 C31 C32	D2 D7
Capacidade para a interpretación da obra de arte nos diferentes períodos de estudo dende unha perspectiva metodolóxica múltiple.	A2 A4		C28 C31 C32	D2

Contidos	
Tema	
1. Humanismo e Renacemento	1.1. Concepto. O valor concedido á antigüidade. A preocupación humanista das artes. Arte e humanismo nas Cortes italianas do Renacemento
2. Clasicismo e Manierismo	2.1. Arquitectura e urbanismo no Quattrocento e Cinquecento italiano. O plan central. As teorías sobre a cidade ideal. A plasmación da igrexa triunfante 2.2. Orientacións pictóricas das escolas italianas. 2.3. A síntesis dos valores formais e intelectuais da escultura renacentista

3. O Barroco	4.1. Concepto. O Concilio de Trento e as artes. Retórica e procedementos barrocos 4.2. A arquitectura: a igrexa e os reformadores 4.3. Patronazgo e imaxinería relixiosa do Seicento italiano

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Lección maxistral	21	30	51
Saídas de estudo	5	10	15
Titoría en grupo	5	3	8
Traballo tutelado	10	29	39
Eventos científicos	2	2	4
Outras	0	1	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	18	20
Traballo	3	7	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión previa, orientada á presentación do desenvolvemento da materia e primeira toma de contacto cos estudantes
Lección maxistral	Clases expositivas que concentran o aprendizaxe teórico. Nas diferentes sesións se desenvolve o contido do programa, secuenciado en bloques temáticos. Para cada unidade temática ofrécese un esquema básico e bibliografía específica para seguir e profundizar nos contidos. Nas sesións empréganse recursos complementarios (proiección en power point, fontes documentais e literarias, páxinas de internet, etc.)
Saídas de estudo	Saídas de estudo fora do ámbito académico para a visita e estudo ""in situ"" de monumentos, museos ou conxuntos patrimoniais relacionados co contenido da materia
Titoría en grupo	Apoio á formación do alumno/a, orientado a resolver as dúbidas ou calqueira outra cuestión relacionada coa materia
Traballo tutelado	Dirixidos á profundización na materia e ao fortalecemento da capacidade analítica e expositiva do alumnado. Consisten na elaboración dun traballo inédito, de carácter individual ou grupal (maximo dous alumnos), vinculado aos contidos do programa. Se valorará o acceso á bibliografía e fontes, a presentación, claridade e orixinalide expositiva, e a metodoloxía empregada.
Eventos científicos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá na orientación e resolución das dúbidas plantexadas na realización dos traballos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, UVigo). ALUMNADO PRESENCIAL: Seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Aula e-meeting (enlace FaiTic).
Titoría en grupo	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas sobre os contidos da materia, a metodología utilizada para a realización dos exercicios e revisión das probas de avaliación escritas. O seguimiento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, UVIgo). ALUMNADO PRESENCIAL: Seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Aula e-meeting (enlace FaiTic).

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Saídas de estudo	Participación activa do alumnado nas saídas de estudo programadas como compremento á materia. Con elo dará conta dos seguintes resultados de avaliación: Lectura da obra de arte ""in situ"" como documento excepcional do pasado.	10	A4 B2 C28 D2

Outras	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado nas actividades programadas, visitas, debates e presentación de tarefas. Con elas o alumno dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Aplicar os coñecementos e demostrar por medio da elaboración e defensa de argumentos a resolución de problemas.	10	A2 A3 A4			
Exame de preguntas de desenvolvemento	Valoración da comprensión e asimilación dos contidos teóricos da materia. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha calificación mínima de 2.5 puntos (sobre o 5 do total). Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento da Historia da Arte Moderna como producto dun complexo proceso, aberto e contínuo	50	A3	B2		
Traballo	Na súa evaluación se considerarán os seguintes criterios: singularidade e complexidade do tema de estudo escollido, metodoloxía, bibliografía e fontes consultadas, presentación, claridade e orixinalidade expositiva. Con elo o alumnado dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Capacidade para a interpretación das manifestacións artísticas do período de estudo.	30	A2 A4		C31 C32	D2

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estadísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumplir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/os docente/s dispoñan como imprescindibles. Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación contínua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% da mesma.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

ARGAN, Giulio Carlo, **Renacimiento y Barroco. II. De Miguel Ángel a Tiépolo**, 1ª ed, Akal/Arte y Estética, 1987

BENEVOLO, Leonardo, **Historia de la Arquitectura del Renacimiento: la arquitectura clásica (del siglo XV al siglo XVIII)**, 3ª ed., Gustavo Gili, 1988

BOUCHER, Bruce, **La escultura barroca en Italia**, 1ª ed., Destino, 1999

CASTRIA MARCHETI, Francesca, **El Barroco 1600-1700: el arte europeo de Caravaggio a Tiepolo**, 1ª ed., Electa, 2005

WITTKOWER, Rudolf, **Arte y Arquitectura en Italia. 1600-1750**, 5ª ed., Cátedra, 1988

PANOFSKY, Erwin, **Estudios sobre iconología**, 4ª ed., Alianza, 1980

WITTKOWER, Rudolf, **Los fundamentos de la arquitectura en la edad del Humanismo**, 1ª ed., Alianza, 1995

WÖLFFLIN, Heinrich, **Renacimiento y Barroco**, 2ª ed., Paidós, 1991

Bibliografía Complementaria

BLUNT, Anthony, **Teoría de las artes en Italia, 1450-1600**, 10 ed., Cátedra, 2007

BURCKHARDT, Jacob, **La cultura del Renacimiento en Italia**, 2ª ed., Akal/Arte y Estética, 2004

BURKE, Peter, **El Renacimiento italiano: cultura y sociedad en Italia**, 1ª ed., Alianza, 1993

PACCIOAROTTI, Giuseppe, **La pintura barroca en Italia**, 1ª ed., Itsmo, 2000

PANOFSKY, Erwin, **Renacimiento y Renacimientos en el arte occidental**, 3ª ed., Alianza, 1981

Recomendacións

Outros comentarios

A causa da ensinanza e avaliación contínua, recoméndase que a ficha de identificación do estudante se entregue, debidamente cumprimentada cos seus datos personais e correo electrónico na primeira semán do curso.
Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será

ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia medieval da Península Ibérica				
Materia	Historia medieval da Península Ibérica			
Código	O02G251V01503			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Profesorado	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Correo-e	fjperez@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Coñecemento, compresión e aceptación dos caracteres específicos, principais acontecementos e transformacións da sociedade da península Ibérica durante a Idade Media, prestando especial atención á súa realidade multicultural e ao ter sido o berce da realidade política actual			

Competencias	
Código	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C19	Coñecemento da historia nacional propia
D8	Compromiso ético e responsabilidade social
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D14	Motivación pola calidade
D15	Sensibilidade cara temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica		B3	C16 C19	D11
Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada.		B3	C16 C19	D11
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas.	A2	B5	C13	D14
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica.	A4	B5	C13	D9 D14
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	A2	B5	C13 C19	D8 D10 D15
Compromiso coa ética e responsabilidade social como cidadán e profesional	A2		C13	

Contidos
Tema

1.- Alta Idade Media (ss. V-X)	1.1.- Introducción á Idade Media peninsular 1.2.- Os reinos xermánicos da península Ibérica 1.3.- O predominio e esplendor de Al Andalus 1.4.- Os núcleos cristiáns do norte da Península
2.- Plena Idade Media (ss. XI-XIII)	2.1.- Da superioridade islámica á cristiá 2.2.- O equilibrio dos reinos cristiáns 2.3.- A plenitude da sociedad cristiá peninsular 2.4.- A difícil convivencia das tres culturas
3.- Baixa Idade Media (ss. XIV-XV)	3.1.- A institucionalización das monarquías 3.2.- Crise e recuperación da Europa occidental

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	22	5	27
Traballo tutelado	15	40	55
Eventos científicos	2	2	4
Titoría en grupo	3	9	12
Probas de resposta curta	2	20	22
Traballo	1	10	11
Autoavaliación	2	4	6
Resolución de problemas	2	10	12

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión orientada a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses
Lección maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesor e presentación das liñas básicas para o desenvolvemento das actividades relacionadas coa mesma
Traballo tutelado	Elaboración e presentación de traballos feitos polo alumnado de forma individual ou en grupo
Eventos científicos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Titoría en grupo	Seguemento e aclaración de dúbidas sobre os contidos da materia así como supervisión do traballo autónomo do alumnado en relación coa mesma

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Seguemento e atención individualizada do alumnado na aula, no despacho, na plataforma Moodle, na aula e-meeting ou mediante o correo electrónico, coa intención de resolver os problemas e dúbidas que poidan xurdir no estudo e comprensión dos contidos da materia, preparación de traballos, resolucións de problemas, probas de avaliación, etc.
Titoría en grupo	A atención personalizada consistirá na resolución de dúbidas sobre os contidos da materia, metodoloxía utilizada para a realización dos exercicios e revisión das probas da avaliación. O seguemento farase a mediante os seguintes recursos: Todo o alumnado: curso virtual na plataforma Moodle (FaiTic, UVigo). Alumnado presencial: seguemento na aula e seminario de informática da facultade. Alumnado non presencial: aula e-meeting (enlace en FaiTic, UVigo).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Probas de resposta curta	Avaliación mediantes tres probas de resposta curta ao final do correspondente tema. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Coñecemento dos conceptos principais da Historia de Península Ibérica. Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada.	40	C16 C19

Traballo	Avaliaranse os coñecementos teóricos adquiridos polo alumnado na realización e estructuración do traballo así como a súa capacidade de exposición. Con elo dará conta dos seguintes resultados de aprendizaxe: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individiuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica. Compromiso coa ética e responsablilidade social como cidadán e profesional.	30	A2 A4	C13	D9 D14
Autoavaliación	Avaliación continua do traballo autonomo do alumnado mediante a realización e presentación de tarefas propostas na plataforma moodle. Con elo dará conta dos seguintes resultados da aprendizaxe: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	10		C19	D11
Resolución de problemas	Presencia e entrega dos materias e tarefas elaborados nas sesións prácticas. Con elo, o alumando dará conta dos seguintes resultados da aprendizaxe: Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada.Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	20	B3 B5	C19	D8 D10 D15

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contido teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). O alumnado que non poida acollerse á avaliación contínua examinarase de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico ou bibliográfico relacionado coa materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final.

Dito exame constará dunha proba de resposta curta e un comentario de texto. A nota final repartirase entre as tres probas do xeito seguinte: proba de resposta curta: 50%; comentario de texto: 20%; traballo: 30%.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Loring, M.I.; Pérez, D. e Fuentes, P., **La Hispania tardorromana y visigoda. Siglos V-VIII [Historia de España 3er Milenio, nº 4]**, Síntesis, 2008

Salvatierra, V. e Canto, A., **Al-Ándalus. De la invasión al califato de Córdoba [Historia de España 3er Milenio, nº 5]**, Síntesis, 2008

Álvarez Borge, I., **La Plena Edad Media. Siglos XII-XIII [Historia de España 3er Milenio, nº 8]**, Síntesis, 2003

Guinot Rodríguez, E., **La Baja Edad Media en los siglos XIV y XV. Economía y Sociedad [Historia de España 3er Milenio, nº 9]**, Síntesis, 2003

Monsalvo Antón, J.M., **La Baja Edad Media en los siglos XIV y XV. Política y Cultura [Historia de España 3er Milenio, nº 10]**, Síntesis, 2005

Monsalvo Antón, J. M., **Atlas Histórico de la España medieval**, Síntesis, 2010

Bibliografía Complementaria

Álvarez Palenzuela, V.A. (dir.), **Historia de España de la Edad Media**, Ariel, 2002

Historia de España, 7. Época medieval. La dinámica política, Istmo, 2005

Historia de España. 8. Época medieval. Administración y gobierno, Istmo, 2003

Historia de España. 9. Época medieval. Economía y sociedad, Istmo, 2004

Historia de España. 10. Época medieval. Iglesia y cultura, Istmo, 2002

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Historia moderna de España/O02G251V01603

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Historia medieval universal/O02G251V01304

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase a través da plataforma Moodle (http://faitic.uvigo.es) documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades do curso. Por esta razón os estudantes deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prehistoria da Península Ibérica				
Materia	Prehistoria da Península Ibérica			
Código	O02G251V01504			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Castro Pérez, Ladislao			
Profesorado	Castro Pérez, Ladislao			
Correo-e	castro@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/historia			
Descrición xeral	A materia Prehistoria da Península Ibérica impártese no 3º ano do Grao en Xeografía e Historia, dentro do bloque Historia de España. O seu papel básico é iniciar ao alumno nos desenvolvementos xerais da prehistoria peninsular atendendo con especial atención ás fontes arqueolóxicas empregadas para o seu estudo.			

Competencias	
Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C19	Coñecemento da historia nacional propia
C23	Capacidade de identificar e utilizar apropiadamente fontes de información para a investigación histórica
D2	Aplicación dos coñecementos
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D7	Capacidade de razoamento crítico
D10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
D15	Sensibilidade cara temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica			C16 C19	
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica	A4			D4 D7
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna	A3	B5	C13	D10 D15
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	A5	B3	C23	D2 D4 D7

Contidos	
Tema	
I. O nacemento da Prehistoria e o proceso de hominización da P. Ibérica	Tema 1.- O Nacemento da Prehistoria peninsular Tema 2.- O Cuaternario Tema 3.- A hominización da P. Ibérica Tema 4.- Do Home de Neandertal ao Homo Sapiens

II. De cazadores a productores	Tema 1.- Economía cazadora-recolectora e economía produtora Tema 2.- Modelos de ocupación e asentamento Tema 3.- Tecnoloxías Prehistóricas Tema 4.- O mundo da morte: O megalitismo Tema 5.- Formas de organización social: A formación das sociedades tribais Tema 6.- Arte rupestre
III. Desenvolvemento das sociedades complexas	Tema 1.- Patróns de asentamento Tema 2.- Transformacións tecnolóxicas Tema 3.- Prácticas funerarias Tema 4.- Intercambio e desenvolvemento de circuitos comerciais Tema 5.- O incremento da complexidade social
IV. Pobos protohistóricos	Tema 1.- Tartessos e a Cultura Ibérica Tema 2.- A Cultura castrexa do Noroeste Tema 3.- Outras sociedades peninsulares da Idade do Ferro

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminario	3	10	13
Actividades introdutorias	2	0	2
Traballo tutelado	0	20	20
Lección maxistral	23	35	58
Titoría en grupo	5	5	10
Eventos científicos	2	0	2
Saídas de estudo	10	5	15
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	10	12
Traballo	3	12	15
Outras	0	3	3
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Seminario	Todo o alumnado: Técnica de aprendizaxe en grupo que ten como finalidade o estudo intensivo dun tema. Alumnado presencial: Debates en grupos informais na aula coa finalidade do estudo intensivo dun tema. Alumnado semipresencial: Esta tarefa será a través de e-meeting.
Actividades introdutorias	Todo o alumnado: Actividades previas para coñecer as competencias, intereses e/ou motivacións do alumnado. Alumnado presencial: Estas sesións serán desenvolvidas na aula. Alumnado semipresencial: Estas sesións poderán realizarse a través de e-meeting, a plataforma de faitic ou o correo electrónico.
Traballo tutelado	 Todo o alumnado: Traballo colaborativo con diversas actividades que finalizan na entrega dun ensaio escrito. Alumnado presencial: Estes traballos deberán se expostos na aula e posteriormente entregados. Alumnado semipresencial: Estes traballos deberán se expostos na aula, ou a través de emeeting, e posteriormente entregados.
Lección maxistral	Todo o alumnado: Sesións teóricas con apoio de material didáctico.Este material estará disponible na plataforma de faitic. Alumnado presencial: Estas sesións serán desenvolvidas na aula.
Titoría en grupo	Todo o alumnado Seguimento da realización dos traballos. Asesoramento, orientación e aclaración de dúbidas sobre á asignatura.

Eventos científicos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía e pola Facultade de Historia desta universidade
Saídas de estudo	Actividade desenvolvida nun contexto externo, que ten que ver coa observación directa e sistemática.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballo tutelado	Todo o alumnado: Deberá facer unha proposta temática, cun esquema incluido, relacionada co programa consultando a bibliografía e o material de faitic. Esta proposta será supervisada así como a realización do traballo. O seguimento levarase a cabo a través dos seguintes recursos: Alumnado presencial: Seguimento nas aulas e titorias. Alumnado Semiprencial: aula e-meeting (enlace FaiTic)
Titoría en grupo	Todo o alumnado: Aclaración de dúbidas sobre a materia, tanto dos aspectos teóricos como daqueles relacionadas co seminario, traballos tutorizados individual ou en grupo. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos. Todo o alumnado: Curso virtual a na plataforma de Teledocencia (Moodle Faitic, UVigo) e correo electrónico. Alumnado presencial:: seguimento nas aulas. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace Faitic).
Probas	**Descrición**
Exame de preguntas de desenvolvemento	Todo o alumnado: Aclaración de dúbidas sobre a materia, tanto dos aspectos teóricos como daqueles relacionadas co seminario, traballos tutorizados individual ou en grupo. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos. Todo o alumnado: Curso virtual a na plataforma de Teledocencia (Moodle Faitic, UVigo) e correo electrónico. Alumnado presencial:: seguimento nas aulas. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace Faitic).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Exame de preguntas de desenvolvemento	Os coñecementos adquiridos na lección maxistral serán avaliados mediante unha proba de desenvolvemento. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia de Península Ibérica	60			C16 C19	
Traballo	O traballo tutelado deberá ser exposto na aula e entregado. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica. Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna	30	A3 A4	B5	C13	D4 D7 D10 D15
Outras	En todas as actividades e probas que conforman a programación valorarase a asistencia e participación activa do alumnado. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	10	A5	B3	C23	D2 D4 D7

Outros comentarios sobre a Avaliación

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á modalidade presencial serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio, que representará un 30% desta.

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumplir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Cardoso, J.L., **Pré-História de Portugal**, Universidade Aberta, 2007

Cruz Berrocal, C., García Sanjuán, L. y Gilman Guillén, A. (coords.)., **The Prehistory of Iberia. Debating Early Social Startification and the State**, Routledge, 2013

Fernández, V., **Prehistoria. El largo camino de la humanidad**, Alianza Editorial, 2007

Menéndez, M. (Coord.), **Prehistoria y Protohistoria de la Península Ibérica**, UNED, 2008

Vega, G., Bernabeu,J., Chapa., T., **La Prehistoria. Historia de España. Tercer Milenio**, Síntesis, 2003

Bibliografía Complementaria

Alcina, J. (Coord.), **Diccionario de Arqueología**, Alianza Editorial, 1998

Arias, F., Romero, A. Mª, **Diccionario de Termos de Arqueoloxía e Prehistoria**, Ir indo, 1995

Arsuaga, J.L., **Atapuerca y la evolución humana**, Fundación Caixa Catalunya, 2004

Barandiarán,L., Martí, B., del Rincón, M. A., Maya, J. L., **Prehistoria de la Península Ibérica.**, Ariel, 2005

Bernabeu.J, Aura, J., Badal, E., **Al Oeste del Edén. Las primeras sociedades agrícolas en la Europa mediterránea**, Síntesis, 1993

Bicho, N., Carvalho, A.F., **Manual de Arqueologia Pré-Histórica**, Centro de Estudos de Património.Departamento de Hi, 2006

Bueno, P., Balbín R., **Actas II Congresso deArqueología Peninsular**, Fundación Rei Afonso Henriques, 1997

Buxó, R., **Arqueología de las plantas: la explotación económica de las semillas y los frutos en el marco mediterráneo dela Península Ibérica**, Crítica, 1997

Buxó, R., **Arqueobotánica: Los usos de las plantas en la Península Ibérica**, Ariel, 2008

Cardoso, J.L., **Pré-Historia de Portugal**, Verbo, 2002

Castro, P. V., González, R., Lull, V., Mico, R., **Cronología de la Prehistoria Reciente de la Península Ibérica y Baleares (c. 2800-900 cal. ANE**, BAR-IS,652, 1996

Chapman, R., **La formación de las sociedades complejas.El sureste de la península ibérica en el marco del Mediterráneo occidenta**, Crítica, 1991

Díaz-Andreu, M., **Historia de la Arqueología en España**, Ediciones Clásicas, 2002

Díaz-Andreu, M., Mora, G. y Cortadella i Morral, J., **Diccionario histórico de la Arqueología en España (siglos XV-XX)**, Marcial Pons, 2009

Eiroa, J., Bachiller,A., Castro, L., Lomba, J., **Nociones de tecnología y tipología en Prehistoria.</**, Ariel, 1999

Fernández-Miranda, M., **Los orígenes de la civilización. El Calcolítico en el Viejo Mundo**, Síntesis, 1993

Fullola, J. M., Petit, M. A., **La puerta del pasado**, Martínez Roca. S.A., 1998

Gracia Alonso, F. (coord.), **De Iberia a Hispania**, Ariel, 2008

Hernando, A., **Los primeros agricultores de la Península Ibérica**, Síntesis, 1999

Jorge, S., **Domesticar a terra. As primeiras comunidades agrárias emterritório português**, Gradiva, 1999

Lull, V, **La "cultura" de El Argar. Un modelo para el estudio de las formaciones económico-sociales prehistóricas**, Akal, 1993

Menéndez, M., Jimeno, A. Fernández, V., **Diccionario de Prehistoria**, Alianza Editorial, 1997

Moure, A., González Morales, M. R., **La expansión de los Cazadores. Paleolítico Superior y Mesolítico en el Viejo Mundo**, Síntesis, 1992

Moure Romanillo, A., Santos Yanguas, J., **Historia de España. Prehistoria. Del primer hombre a las colonizaciones mediterráneas (hasta el siglo III a. C.). vol. I.**, Espasa Calpe, 2004

Ruiz-Gálvez Priego, M. (coord.), **La Edad del Bronce. ¿Primera Edad de Oro de España? Sociedad, economía e ideología**, Crítica, 2001

VV.AA., **Territórios da Pré-História em Portugal**, Arkeos-Perspectivasem Diálogo 19. CEIPHAR, 2006

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase unha documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Xeografía aplicada. Territorio e paisaxe				
Materia	Xeografía aplicada. Territorio e paisaxe			
Código	O02G251V01505			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Profesorado	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Correo-e	edeuna@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Materia adicada ao estudo dos sistemas territoriais e as suas paisaxes dende unha perspectiva aplicada do coñecemento xeográfico. Céntrase no diagnóstico e análise do territorio e da paisaxe dende unha perspectiva holista, tendo en conta os criterios de valor e a problemática da sua ordenación/xestión no ámbito da sociedade.			

Competencias	
Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
B6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares
C5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
C6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica
C7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
C9	Capacidade de análise e interpretación das paisaxes
C11	Coñecemento e desenvolvemento de habilidades no ámbito da ordenación e planificación territorial
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Aplicación dos coñecementos
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D5	Capacidade de xestión da información e o coñecemento
D7	Capacidade de razoamento crítico
D14	Motivación pola calidade
D15	Sensibilidade cara temas ambientais.
D16	Coñecemento doutras culturas

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento aplicado da Xeografía no marco da metodoloxía científica: formulación de hipóteses, selección de información e técnicas	A3	B3	C3 C5 C6	D1 D4 D7
Razoamento crítico e argumentación adecuada oral ou escrita- sobre os fenómenos xeográficos analizados, as súas variables e relacións	A3	B3	C5 C9	D1 D2 D4 D7 D16

Capacidade de interpretación das paisaxes terrestres desde unha perspectiva xeográfica, identificando a intervención humana e as categorías de risco.	A3	B3	C6 C9	D1 D2 D4 D5 D15
Habilidade en realización de exercicios prácticos, con aplicación de técnicas xeográficas cualitativas ou cuantitativas, sobre procesos e dinámica do territorio.	A5	B3 B6	C7 C11	D4 D5 D14
Destreza na organización e xestión de traballos e/ou proxectos no contexto ambiental e sociocultural, valorando a innovación en ordenación do territorio	A4	B6	C7 C11	D2 D4 D5 D7 D14

Contidos

Tema	
1. Introducción	1.1 Conceptos básicos 1.2 Campos da Xeografía aplicada
2. Territorio	2.1 A Xeografía, ciencia do territorio 2.2 Procesos e ordenación territorial
3. Paisaxe	3.1 A Xeografía, ciencia da paisaxe 3.2 Ámbitos dinámico e funcional

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	2	4
Lección maxistral	7	9	16
Eventos científicos	6	6	12
Traballo tutelado	9	9	18
Saídas de estudo	10	5	15
Prácticas autónomas a través de TIC	0	15	15
Estudo de casos	6	6	12
Titoría en grupo	3	2	5
Exame de preguntas obxectivas	3	20	23
Traballo	4	16	20
Outras	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades para detectar coñecementos previos, intereses e motivacións do alumnado. Presentación dos obxectivos, contidos, metodoloxía e desenvolvemento da materia.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Eventos científicos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten profundar ou complementar os contidos da materia.
Traballo tutelado	Elaboración dun documento (pequeña investigación),de maneira individual ou en grupo, preparando a sua presentación e defensa.
Saídas de estudo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo (visitas a centros de investigación, empresas, institucións... prácticas de campo) de interese académico-profesional para o alumno.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Estudo de casos	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	A atención personalizada consistirá na revisión dos exercicios, probas e traballos; na resolución de dúbidas e toma de acordos para calquer aspecto da dinámica da materia. Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia Moodle. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace FaiTic). Alumnado presencial: na aula.
Saídas de estudo	A atención personalizada consistirá no acompañamento e motivación activa na actividade, o desenrolo da capacidade de atención/observación participativa e o apoio para o uso de técnicas ou instrumentos específicos. Alumnado presencial: in situ. Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia Moodle (foro de avisos, noticias e dúbidas).
Actividades introdutorias	A atención personalizada consistirá na orientación do nivel de aprendizaxe requirido, a introducción os materiais, a resolución de dúbidas e a explicación da dinámica do desenvolvemento da materia. Alumnado presencial: na aula. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace FaiTic). Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia Moodle (foro de avisos, noticias e dúbidas).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Exame de preguntas obxectivas	Probas que avalían o coñecemento que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos/as seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento aplicado da Xeografía no marco da metodoloxía científica; Razoamento crítico e argumentación adecuada □oral ou escrita- sobre os fenómenos xeográficos analizados, as súas variables e relación	40	B3 C5 D1 C6 D2 C9 D4 D5 D7 D16
Traballo	Presentación e defensa polo alumnado dos resultados obtidos (pequena investigación) sobre a temática da materia. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Destreza na organización e xestión de traballos e/ou proxectos no contexto ambiental e sociocultural, valorando a innovación en ordenación do territorio; Capacidade de interpretación dos paisaxes terrestres desde unha perspectiva xeográfica, identificando a intervención humana e as categorías de risco.	50	B3 C7 D2 B6 C11 D4 D5 D7 D14 D15
Outras	Participación activa do alumnado nas sesións e actividades propostas polo docente, tendo en conta a avaliación continua do traballo autónomo na aula, no campo e na plataforma de teledocencia. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Razoamento crítico e argumentación adecuada □oral ou escrita- sobre os fenómenos xeográficos analizados, as súas variables e relación; Habilidade en realización de exercicios prácticos, con aplicación de técnicas xeográficas cualitativas ou cuantitativas, sobre procesos e dinámica do territorio.	10	A3 A4 A5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.
Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.). O estudante deberá cumplir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación contínua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante una proba escrita que suporá o 70% da nota final e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Bolos, M. (dir.), **Manual de ciencia del paisaje**, 1, Masson, 1992

MAGRAMA, **Plataforma Custodia del Territorio**, 2015

Xunta de Galicia, **Catálogo das Paisaxes de Galicia**, 2016

Gómez Orea, D. (dir.), **Ordenación del territorio**, 1, Editorial Agrícola Española, 1994
Panel Expertos, **Observatorio para una cultura del territorio**, 2014
Philipponneau, M., **Geografía aplicada**, 2, Ariel Geografía, 2001
Pillet, F. (coord.), **Territorio, paisaje y sostenibilidad**, 1, La Estrella Polar, 2010
Roger, A., **Breve tratado del paisaje**, 1, Biblioteca Nueva, 2007

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía describe as liñas xerais de actuación na materia e concíbese de forma flexible. Pode requirir reaxustes ao longo do curso académico promovidos pola dinámica do grupo ou polas situación que poidan xurdir.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia contemporánea de España				
Materia	Historia contemporánea de España			
Código	O02G251V01601			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Juana López, Jesús de			
Profesorado	Valín Fernández, Alberto Juan			
Correo-e	jjuana@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Coñecemento dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Historia contemporánea española.			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C13	Conciencia de respecto polos puntos de vista que se derivan de antecedentes culturais/nacionais
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C19	Coñecemento da historia nacional propia
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma

Resultados de aprendizaxe			
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Coñecemento dos conceptos principais da Historia de Península Ibérica		C16 C19	
Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comprada	A1	C16 C19	
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado		C12	
Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna		C13	
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica	A4 B3		D4 D9 D11

Contidos	
Tema	
1.- A Revolución burguesa: da quebra do Antigo Rexime á creación do Estado liberal.	1.1.- A periodización da historia contemporánea española. 1.2.-A Guerra da Independencia, As Cortes de Cádiz e a Constitución de 1812. 1.3.- Revolución e Reación. (A Spanish Revolution): Sexenio Negro, O Trienio e a Ominosa Década. 1.4.-A Era Isabelina: As desamortizacións. 1.5.-O Sexenio Revolucionario.
2.- O Estado liberal: caciquismo e precariedade democrática. Primeira Restauración, Dictadura de Primo e Segunda República.	2.1.- A Primeira Restauración Borbónica. 2.2.-A Dictadura de Primo. 2.3.-A Segunda República.

3.- Da Guerra Civil á Monarquía postfranquista de Juan Carlos I.	3.1.-A Guerra Civil e a Revolución Social. 3.2.-O Franquismo. 3.3.- A Segunda Restauración Borbónica

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballo tutelado	8	28	36
Resolución de problemas de forma autónoma	2	0	2
Eventos científicos	2	0	2
Actividades introdutorias	1	0	1
Titoría en grupo	6	0	6
Seminario	5	22	27
Lección maxistral	22	0	22
Outras	0	0	0
Exame de preguntas de desenvolvemento	3	45	48
Probas de resposta curta	1	5	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Traballo tutelado	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado sobre temas monográficos en estreita relación coa disciplina e que serán obrigadamente expostos coa data da súa exposición na aula e os fará o alumno como técnica didáctica individual da impartición pedagóxica da Historia Contemporánea de España.
Resolución de problemas de forma autónoma	Actividades orientadas á resolución de exercicios que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos, análise e interpretación de materiais gráficos e textuais e discusión crítica dos mesmos.
Eventos científicos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.
Titoría en grupo	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Seminario	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais.
Lección maxistral	Explicación dos contidos máis relevantes da materia por parte do profesor.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá no seguimento individualizadoi das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, Uvigo). ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula e nas titorías. ALUMNADO NON PRESENCIAL: aula e-meeting (enlace FaiTic).
Titoría en grupo	A atención personalizada consistirá no seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación de actividades, probas de avaliación e realización dos traballos en grupo. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, Uvigo). ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula e nas titorías. ALUMNADO NON PRESENCIAL: aula e-meeting (enlace FaiTic).

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Traballo tutelado	Presentación, pública defensa e entrega dun guión do exposto na data sinalada, do traballo individual obrigatorio. Valoraranse: o marco teórico, a estructura e vertebración do traballo, as reflexións teóricas e críticas e a presentación e exposición formal do mesmo. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica.	10	A4 B3	D4 D9 D11

Resolución de problemas de forma autónoma	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos sinalados. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Respecto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	10		C13
Seminario	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado.	10		C12
Outras	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado, a través das actividades e probas que conforman a programación da materia. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	10	A4	C12
Exame de preguntas de desenvolvemento	Exame por escrito, con preguntas de resposta longa e/ou temas para desenvolver. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada	55	A1	C16 C19
Probas de resposta curta	Cuestións de resposta breve introducidas no exame escrito orientadas a determinar a adquisición dos conceptos básicos da materia polo alumnado. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia de Península Ibérica	5		C19

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso,realización de probas ou exercicios en liña, etc.).O estudante deberá cumplir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación contínua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Sánchez Jiménez, J., **La España contemporánea**, 1ª, Istmo, 1991

Bibliografía Complementaria

Palacio Atard, V., **La España del siglo XIX (1808-1898)**, 1ª, Espasa, 1978
Bahamonde, Á. y Otero, L. E., **Historia de España**, 2ª, Ediciones SM, 2009
Paredes, J., **La España contemporánea**, 3ª, Ariel, 1997
Artola, M., **La España de Fernando VII**, 1ª, Espasa, 1968
Artola, M., **La burguesía revolucionaria (1808-1874)**, 1ª, Alianza Editorial, 1973
Avilés Fernández, M., **Nueva Historia de España. Tomos IV y V.**, 1ª, Edaf, 1975
Fernández Sebatián, J. y Fuentes, J. F. (dirs.)., **Diccionario político-social del siglo XX español.**, 1ª, Alianza Editorial, 2008
Tusell. J., **Manual de Historia de España. 6. Siglo XX**, 1ª, Historia 16, 1990
Tusell. J., **Historia de España en el siglo XX.**, 1ª, Taurus, 1998

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na

plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia da arte contemporánea				
Materia	Historia da arte contemporánea			
Código	O02G251V01602			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Nodar Fernández, Victoriano			
Profesorado	Nodar Fernández, Victoriano			
Correo-e	vnodar@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia de Historia da Arte Contemporánea abarca temporalmente dende o derradeiro cuarto do século XVIII ata o momento actual. Arquitectura, escultura e pintura.			

Competencias	
Código	
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C28	Coñecemento das distintas metodoloxías da aproximación á Historia da Arte
C34	Coñecementos instrumentais aplicados á Historia da Arte
D2	Aplicación dos coñecementos
D8	Compromiso ético e responsabilidade social
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D12	Capacidade para imprevistos, creatividade e lideranza
D13	Iniciativa e espírito emprendedor
D14	Motivación pola calidade
D16	Coñecemento doutras culturas

Resultados de aprendizaxe			
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia.	B5	C28 C34	D2 D11 D14 D16
Lectura da obra de arte como documento excepcional dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado	B5	C34	D8 D11 D14 D16
Capacidade para a interpretación da obra de arte nos diferentes períodos de estudo dende unha perspectiva metodolóxica múltiple.	B5	C34	D2 D8 D12 D13 D14

Contidos	
Tema	
I.-ORIXES E FUNDAMENTOS DÁ ARTE NA IDADE CONTEMPORÁNEA. A ARTE DÁ ILUSTRACIÓN.	1. Neoclasicismo 2. Prerromantismo
II.- O SÉCULO XIX E OS MOVEMENTOS ARTÍSTICOS NO CAMBIO DE SÉCULO.	1.-Romantismo 2.- Realismo 3.- Revolución, renovación e decadentismo: do Impresionismo ao Postimpresionismo
III.- O SÉCULO XX. VANGARDAS HISTÓRICAS. A ARTE DESPOIS DE 1945.	1.- Vangardas Históricas: primeiras vangardas e período de entreguerras 2.- As segundas vangardas. Arte de 1945 a 1970. 3.- A Posmodernidade e as tendencias máis actuáis.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	24	30	54
Traballo tutelado	7	20	27
Eventos científicos	2	2	4
Resolución de problemas	6	10	16
Titoría en grupo	5	0	5
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	20	22
Probas de resposta curta	2	10	12
Outras	0	4	4
Presentación	1	4	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación da materia e toma de contacto co alumno.
Lección maxistral	Exposición e explicación dos contidos da materia por parte do profesor.
Traballo tutelado	Traballos sobre algún aspecto relacionado coa arte contemporánea.
Eventos científicos	Resérvanse dúas horas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas desde o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia.
Resolución de problemas	Comentario de textos e/ou imaxes de obras de arte relacionadas coas diferentes tendencias da Arte Contemporánea.
Titoría en grupo	Seguimento do avance e resolución de problemas do alumnado relacionados coa materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Resolución de problemas	Traballarase co alumnado individualmente ou en grupo, sobre a realización de comentario de textos e/ou imaxes de obras de arte relacionadas coas diferentes tendencias da Arte Contemporánea. O seguimento realizarase a traves dos seguintes recursos: ALUMNADO PRESENCIAL na aula; ALUMNADO NON PRESENCIAL na plataforma virtual de teledocencia Moodle (Faitic, Uvigo) e na plataforma e-meeting.
Traballo tutelado	Traballarase cos alumnos individualmente ou en grupo, tanto as fontes necesarias para a realización dos seus traballos e os problemas teóricos ou prácticos que poidan xurdir. O seguimento realizarase a traves dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO na plataforma virtual de teledocencia Moodle (Faitic, Uvigo); ALUMNADO PRESENCIAL na aula e no despacho do profesor; ALUMNADO NON PRESENCIAL seguimento no despacho, tamén via mail e na plataforma e-meeting.
Titoría en grupo	Traballarase cos alumnos individualmente ou en grupo, tanto as fontes necesarias para a realización dos seus traballos e os problemas teóricos ou prácticos que poidan xurdir. O seguimento realizarase a traves dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO na plataforma virtual de teledocencia Moodle (Faitic, Uvigo); ALUMNADO PRESENCIAL na aula e no despacho do profesor; ALUMNADO NON PRESENCIAL seguimento no despacho, tamén via mail e na plataforma e-meeting.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Traballo tutelado	Traballo monográfico sobre un artista ou movemento relacionados coa Arte Contemporánea. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia. Lectura da obra de arte como documento excepcional dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado.	10	B5	C28 C34	D2 D8 D11 D14 D16
Resolución de problemas	Presentación e entrega de comentarios de texto e/ou imaxes de obras de arte relacionadas coas diferentes tendencias da Arte Contemporánea. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia.	20	B5	C28 C34	D2 D11 D14 D16

Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba teórica consistente no desenvolvemento dun tema no que se deberán relacionar ideas de diferentes momentos ou tendencias da Arte Contemporánea. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha cualificación mínima de 5 puntos. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: O coñecemento da Historia da Arte Xeral como proceso complexo, aberto e discontinuo a partir da compartimentación do tempo histórico en diversos períodos. Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia.	25	B5	C28 C34	D2 D11 D13 D14 D16
Probas de resposta curta	Proba consistente nun comentario breve de cinco obras de arte relacionadas co temario. Para superar a materia, é necesario acadar nesta proba unha cualificación mínima de 5 puntos. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: O coñecemento da Historia da Arte Xeral como proceso complexo, aberto e discontinuo a partir da compartimentación do tempo histórico en diversos períodos. Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia.	25	B5	C28 C34	D2 D11 D14 D16
Outras	Valoración do traballo autónomo do alumnado, a través da realización de cuestionarios sobre os contidos da materia. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacidade para recoñecer e reflexionar sobre as principais aportacións artísticas ao longo da historia. Lectura da obra de arte como documento excepcional dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado.	10	B5	C28 C34	D2 D11 D14 D16
Presentación	Presentación dos resultados do traballo monográfico sobre un artista ou movemento relacionado coa Arte Contemporánea. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: O coñecemento da Historia da Arte Xeral como proceso complexo, aberto e discontinuo a partir da compartimentación do tempo histórico en diversos períodos. Lectura da obra de arte como documento excepcional dos gustos estéticos e da mentalidade do pasado.	10		C34	D2 D8 D12 D13 D14

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumplir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.

Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación contínua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante unha proba escrita, que supoñerá o 70% da nota final, e un traballo obligatorio, que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

ARGAN, Giulio Carlo, **El arte moderno. Del Iluminismo a los movimientos contemporáneos**, Akal, 1991

ARIAS ANGLÉS, Enrique, **Del Neoclasicismo al Impresionismo. Historia del arte español 3**, Akal, 1999

BOZAL FERNANDEZ, Valeriano (Ed), **Historia de las ideas estéticas y de las teorías artísticas contemporáneas, Vol I y II**, Visor, 1996

CHIPP, Herschel B., **Teorías del arte contmporáneo. Fuentes artísticas y opiniones críticas**, Akal, 1995

CURTIS, William JR, **La Arquitectura Moderna desde 1900**, Hermann Blume, 1986

DAIX, Pierre, **Historia cultural del arte moderno. De David a Cézanne**, Cátedra, 2002

DAIX, Pierre, **Historia cultural del arte moderno. El siglo XX**, Cátedra, 2002
EISENMAN, Stephen F. (et al.), **Historia crítica del arte del siglo XIX**, Akal, 2001
FER, Briony / BATCHELOR, David / WOOD, Paul, **Realismo, Racionalismo, Surrealismo**, Akal, 1999
FOSTER, Hal / KRAUSS, Rosalind / BOIS, Yve-Alain / BUCHLOH, Benjamin H.D., **Arte desde 1900. Modernidad, antimodernidad, posmodernidad**, Akal, 2006
GOMBRICH, Ernst, **La Historia del Arte**, Debate, 1997
HAMILTON, George Heard, **Pintura y escultura en Europa 1880/1940**, Cátedra, 1989
HARRISON, Charles /FRASCINA, Francis / PERRY, Gill, **Primitivismo, Cubismo yAbstracción**, Akal, 1998
HEREU, Pere / MONTANER, Josep María / OLIVERAS, Jordi, **Textos de arquitetura de la modernidad**, Nerea, 1994
HERNANDO, Javier, **Arquitectura en España 1770-1900**, Cátedra, 1989
HITCHCOCK, Henry Russell, **Arquitectura de los siglos XIX y XX**, Cátedra, 1985
HONOUR, Hugh, **Neoclasicismo**, Xarait, 1982
LUCIE-SMITH, Edward, **Movimientos artísticos desde 1945**, Destino, 1993
MARCHÁN FIZ, Simón, **Fin de siglo y los primeros (1890-1917)**, Espasa Calpe, 1994
MARCHÁN FIZ, Simón, **Las vanguardis históricas y sus sombras (1917-1930)**, Espasa Calpe, 1995
MARCHÁN FIZ, Simón, **Del arte objetual al arte concepto (1960-1974)**, Akal, 1986
MORALES YMARÍN, José Luis, **Pintura en España 1750-1808**, Cátedra, 1994
NOVOTNY, Fritz, **Pintura y escultura en Europa 1780-1880**, Cátedra, 2008
REYERO HERMOSILLA, Carlos / FREIXA, Mireia, **Pintura y escultura en España 1800-1910**, Cátedra, 2005
RODRIGUEZ LLERA, Ramón, **El arte enel siglo XX**, Creaciones Vincent Gabrielle, 2009
ROSENBLUM, Robert / JANSON, H.W., **El arte del siglo XIX**, Akal, 1992
SCHAPIRO, Meyer, **El arte moderno**, Alianza, 1993
URRUTIA, Ángel, **Arquitectura española. Siglo XX**, Cátedra, 1997

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Arte: Arte clásica/O02G251V01203
Historia da arte medieval/O02G251V01404
Historia da arte moderna/O02G251V01502

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Historia moderna de España				
Materia	Historia moderna de España			
Código	O02G251V01603			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	López Díaz, María			
Profesorado	López Díaz, María			
Correo-e	marial@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Coñecemento dos fundamentos básicos da civilización e sociedade españolas da Idade Moderna, nas súas vertentes política, económica, social e cultural; e a súa interrelación con outras civilizacións e sociedades europeas e ultramarinas			

Competencias	
Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C16	Coñecemento detallado dun ou máis períodos específicos do pasado da humanidade
C19	Coñecemento da historia nacional propia
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D9	Traballo en equipo en diversos contextos
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D14	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica			C16 C19	
Coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada	A1	B3	C16 C19	D11
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuáis e o pasado			C12	
Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas		B3		
Elaboración e presentación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados na bibliografía específica	A4	B5		D4 D9 D14

Contidos	
Tema	
1. Bases estruturais	1.1. Demografía, poboación e sociedade na España do Antigo Réxime 1.2. Os sectores económicos da España do Antigo Réxime 1.3. O pensamento económico hispano: teoría e práctica nos séculos XVI-XVIII
2. Cultura e mentalidades	2.1. O problema do Renacemento español e a reforma católica 2.2. A cultura do Barroco e da Illustración en España 2.3. Cultura popular e mentalidades na época das Luces

3. Política e relacións internacionais	3.1. Os Reis Católicos e a Monarquía española no cincocentos (reinados de Carlos I e Felipe II) 3.2. A Monarquía española no seiscentos: os Austrias menores 3.3. A España borbónica. A crise do Antigo Réxime en España

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Lección maxistral	24	30	54
Seminario	6	12	18
Traballo tutelado	3	18	21
Traballos de aula	4	10	14
Eventos científicos	2	0	2
Titoría en grupo	4	0	4
Exame de preguntas de desenvolvemento	4	20	24
Práctica de laboratorio	2	6	8
Autoavaliación	0	4	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión adicada á presentación do programa da materia, e a tomar un primeiro contacto cos/as alumnos/as a fin de coñecer o seu interese e motivación pola mesma
Lección maxistral	Exposición detallada por parte do docente dos contidos teóricos da materia, salientando aquelas liñas básicas que haberán de permitir o desenvolvemento das actividades relacionadas co temario.
Seminario	Actividades encamiñadas ó traballo intensivo do alumnado sobre un aspecto, tema ou conxunto de temas do programa, que implicará a lectura e manexo de bibliografía específica, respostar a preguntas guía formuladas polo docente e a participación nas sesións de debate que se leven a cabo. Dentro das mesmas inclúense dous seminarios programados.
Traballo tutelado	Elaboración de traballos por parte dos/as alumnos/as, ben de xeito individual, ben en grupo, que deberán ser presentados na aula
Traballos de aula	Actividades realizadas na aula orientadas a resolución de exercicios prácticos relacionados cos contidos presentados nas sesións maxistrais.
Eventos científicos	Horas reservadas para a asistencia a actividades de temática transversal organizadas polo Departamento de Historia, Arte e Xeografía ou ben pola Facultade de Historia.
Titoría en grupo	Sesións adicadas ao seguimento e orientación dos/as alumnos/as, atendendo ás dúbidas que se lles podan presesentar en relación cos contidos da materia e probas de avaliación, realización dos traballos e exercicios prácticos

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coas lecturas de materiais bibliográficos e as súas preguntas guía que se van tratar nos seminarios. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, UVigo). ALUMNADO PRESENCIAL: Seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: A través da aula habilitada para a materia en e-meeting (enlace FaiTic).
Traballo tutelado	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas que lle podan xurdir ó alumnado mentres leva a cabo a elaboración de ditos traballos tutelados. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, UVigo). ALUMNADO PRESENCIAL: Seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: A través da aula habilitada para a materia en e-meeting (enlace FaiTic).
Traballos de aula	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas relacionadas coa lectura e análise dos diversos materiais que formarán parte dos exercicios prácticos. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, UVigo). ALUMNADO PRESENCIAL: Seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: A través da aula habilitada para a materia en e-meeting (enlace FaiTic).
Titoría en grupo	A atención personalizada consistirá en resolver as dúbidas sobre os contidos teóricos e as actividades prácticas da materia. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: TODO O ALUMNADO: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (FaiTic, UVigo). ALUMNADO PRESENCIAL: Seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: A través da aula habilitada para a materia en e-meeting (enlace FaiTic).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Lección maxistral	Realización de dúas probas nas que se deberá respostar a preguntas de desenvolvemento, outras de resposta curta e un exercicio práctico. Para superar a materia será preciso acadar, en cada unha das dúas probas, unha cualificación de cando menos 5 puntos sobre 10. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica e coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada	60	A1	C16 C19	
Seminario	Presentación e análise crítica de materiais relacionados cos contidos da materia, traballados previamente e debatidos na aula, valorándose o grao de participación dos/as alumnos/as en ditos debates. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuáis e o pasado e respeto a outras culturas e modos de entender ao home e á súa contorna.	7.5		B5 C12	
Traballo tutelado	Presentación e entrega dos traballos que se requiran según os criterios fixados polo docente e nas datas que se indiquen. Os resultados da aprendizaxe avalidados son: Elaboración e preparación, oral e escrita, de traballos monográficos, individuais ou colectivos, baseados en bibliografía específica	15	A4		D4 D9 D11 D14
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos criterios fixados polo docente, dos exercicios e traballos prácticos sinalados. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Análise e valoración dos conceptos aprendidos a partir do uso de fontes históricas e das interpretacións historiográficas	7.5		B3 C19	
Autoavaliación	Valoración e avaliación do traballo autónomo do alumnado, mediante a realización dos cuestionarios de autoavaliación sobre os contidos da materia a través de Moddle. Computaranse as respostas correctas. Os resultados da aprendizaxe que serán obxecto de avaliación neste apartado son: Coñecemento dos conceptos principais da Historia da Península Ibérica e coñecemento da Historia da Península Ibérica nunha perspectiva comparada	10		C16 C19	D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os/as estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos. Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan aceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).

O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como impresncindibles.

Todos/as os/as alumnos/as matriculados/as na materia teñen dereito a realizar o exame final, no que serán avaliados/as dos contidos do programa (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos/as que non poidan acollerse á avaliación continua (que esixe a entrega en tempo e forma de todas as tarefas) serán avaliados dos contidos da materia mediante unha proba escrita, que suporá o 70% da nota final, e un traballo obrigatorio que respresentará o 30% restante. O devandito traballo deberá estar asinado, como mínimo, un mes antes da realización do examen oficial e entregarase coincidindo coa data fixada polo Centro para a realización do mesmo en cada convocatoria. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción mencionado art. 12), para superar a materia, requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 na proba escrita (contidos teóricos e prácticos).

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Domínguez Ortiz, A. (dir.), **Historia de España, vols. 5, 6 e 7**, 1.ª edición, Planeta, 1988-89

Floristán, A. (coord.), **Historia de España en la Edad Moderna**, 1.ª edición, Ariel, 2004

Fontana, J. & Villares, R. (dirs.), **Historia de España, vols. 3, 4 e**, 1.ª edición, Crítica & Marcial Pons, 2007-08

Jover Zamora, J. M.ª (dir.), **Historia de España, fundada por Ramón Menéndez Pidal, vols. 17 a 31**, 1.ª edición, Espasa-Calpe, 1989-

Martínez Ruiz, E. et al., **España moderna**, 1.ª edición, Istmo, 1992

Rodríguez García, J. & Castilla Soto, J., **Diccionario de términos de Historia de España. Edad Moderna**, 1.ª edición, Ariel, 2005

Bibliografía Complementaria

Artola, M., **La Hacienda del Antiguo Régimen**, 1.ª edición, Alianza, 1982
Capel Martínez, R. M.ª & Cepeda Gómez, J., **El siglo de las Luces. Política y sociedad**, 1.ª edición, Síntesis, 2006
Comín, F., Hernández, M. & Llopis, E. (eds.), **Historia económica de España: siglos X-XX**, 1.ª edición, Crítica, 2002
Domínguez Ortiz, A., **Sociedad y estado en el siglo XVIII español**, 1.ª edición, Ariel, 1976
Elliott, J., **La España Imperial, 1469-1716**, 5.ª edición, Vicens Vives, 1986
Fernández Albaladejo, P., **Fragmentos de Monarquía. Trabajos de historia política**, 1.ª edición, Alianza, 1992
Franco Rubio, G. A., **Cultura y mentalidad en la España Moderna**, 1.ª edición, Mergablum, 1999
García Cárcel, R., **Las culturas del Siglo de Oro**, 1.ª edición (red. 1989), Historia 16, 1998
González Enciso, A. et al., **Historia económica de la España moderna**, Actas, 1992
Lynch, J., **Los Austrias (1516-1700)**, 3.ª edición, Crítica, 2007
Lynch, J., **El siglo XVIII**, 1.ª edición, Crítica, 1991
Marcos Martín, A, **España en los siglos XVI, XVII y XVIII: economía y sociedad**, 1.ª edición, Crítica, 2000
Nadal, J., **La población española. Siglos XVI al XX**, 2.ª edición corr. y aum., Ariel, 1986
Sánchez Blanco, F., **La Ilustración en España**, 1.ª edición, Akal, 1997
Vincent, B. & Ruiz Ibáñez, J. J., **Los siglos XVI-XVII. Política y sociedad**, 1.ª edición, Síntesis, 2007

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos/as os/as alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Mundo actual				
Materia	Mundo actual			
Código	O02G251V01604			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Juana López, Jesús de			
Profesorado	Juana López, Jesús de			
Correo-e	jjuana@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Estudio dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Humanidade a partires da segunda metade do século XX en perspectiva diacrónica, con especial atención á realidade europea sen renunciar ao estudo comparado doutros espazos mundiais.			

Competencias	
Código	
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
B5	Valorar as necesidades e problemas da sociedade e as aportacións (en termos de contribución efectiva) xeradas dende os ámbitos xeográfico-históricos, tendo en conta a necesaria igualdade social e entre sexos, a discapacidade e a educación para a paz
C12	Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado
C21	Coñecemento da historia da integración europea
D1	Capacidade de análise e síntese
D3	Capacidade de organización e planificación
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D15	Sensibilidade cara temas ambientais.

Resultados de aprendizaxe		
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias	B5	D1
Coñecemento da Historia da integración europea	C21	
Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado	A4 C12	
Elaboración de traballos básicos e de iniciación		D1 D3 D4 D11 D15

Contidos	
Tema	
1. Os fundamentos do mundo actual.	1.1. A Guerra Fría e a política de bloques. 1.2. A evolución económica a partires da Segunda Guerra Mundial. 1.3. O mundo capitalista. O proceso de integración europea. 1.4. O mundo comunista. 1.5. Descolonización e Terceiro Mundo.
2. Entre dous milenios.	2.1. A nova Orde Internacional. 2.2. A crise do Estado de Benestar. 2.3. Os grandes conxuntos rexionais. 2.4. Os retos do presente.

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	6	0	6
Traballos de aula	5	10	15
Traballo tutelado	4	18	22

Lección maxistral	22	27.5	49.5
Actividades introdutorias	1	0	1
Eventos científicos	2	2.5	4.5
Seminario	6	12	18
Exame de preguntas de desenvolvemento	3	22.5	25.5
Probas de resposta curta	1	7.5	8.5
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Titoría en grupo	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistrais que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos.
Traballo tutelado	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da época contemporánea. Deberán estar asignados inexcusablemente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Lección maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor.
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a presentar a materia, tomar contacto co alumnado e reunir información sobre as súas competencias, motivacións e intereses.
Eventos científicos	Asistencia a actividades de temática transversal organizadas dende o Departamento de Historia, Arte e Xeografía e a Facultade de Historia
Seminario	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais, por medio de relatorios ou conferencias, etc.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Seminario	Seguimento individualizado dos materiais xerados nos seminarios para facilitar a comprensión daqueles contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistrais. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (Faitic, UVigo).
Titoría en grupo	Seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (Faitic, UVigo).
Traballos de aula	Seguimento individualizado das actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (Faitic, UVigo).
Traballo tutelado	Seguimento individualizado das actividades orientadas á elaboración dos traballos prácticos realizados polo alumnado. O seguimento realizarase a través dos seguintes recursos: ALUMNADO PRESENCIAL: seguimento na aula. ALUMNADO NON PRESENCIAL: Curso virtual na plataforma de teledocencia Moodle (Faitic, UVigo).

Avaliación				
	Descrición	Cualificación		Resultados de Formación e Aprendizaxe
Traballos de aula	Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos sinalados. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da Historia da integración europea Conciencia crítica da relación entre os acontecementos e procesos actuais e o pasado Elaboración de traballos básicos e de iniciación	5	A4	C12 D15 C21

Traballo tutelado	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración de traballos básicos e de iniciación	15		D3 D4 D11 D15
Lección maxistral	Valoraranse os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de dúas probas de avaliación que incluirán tanto probas de contido teórico como comentarios de textos, mapas e gráficas. Para superar a materia será preciso acadar, en ambas as dúas probas, unha cualificación de cando menos 5 puntos. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Coñecemento da estrutura diacrónica da Historia. Coñecemento dos procesos históricos, as súas causas, desenvolvemento e consecuencias. Coñecemento da Historia da integración europea	60	B5 C21	D1
Seminario	Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Elaboración de traballos básicos e de iniciación	10		D3 D4 D11
Outras	Avaliación continua do traballo autónomo do alumnado, a través da realización e presentación de tarefas establecidas nas sesión teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Elaboración de traballos básicos e de iniciación.	10		D3 D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.
Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.).
O estudante deberá cumprir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Así mesmo deberá acudir ás probas que o/s docente/s dispoñan como imprescindibles.
Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación continua examinaranse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico que implique o manexo dunha fonte histórica propia da materia, o cal será comunicado ao profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame final. Este último suporá o 70% da nota final e o traballo práctico o 30%. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción polo mencionado art. 12), para superar a materia, requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 tanto na parte teórica como na parte práctica. En todos os casos (modalidade presencial, semipresencial e opción polo mencionado art. 12), para superar a materia, requírese obter unha cualificación mínima de 5 puntos sobre 10 tanto na parte teórica como na parte práctica.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

MAMMARELLA, G., **Historia de Europa contemporánea desde 1945 hasta hoy**, Ariel, 2008

DÍEZ ESPINOSA et al., **Historia del Mundo Actual (desde 1945 hasta nuestros días)**, Servicio de Publicaciones de la Universidad de Val, 2006

NUÑEZ SEIXAS, J.M., **Las utopías pendientes. Una breve historia del mundo desde 1945**, Crítica, 2015

Bibliografía Complementaria

PAREDES, J. (coord.), **Historia Universal contemporánea. II: de la Primera Guerra Mundial a nuestros días**, Ariel, 2000

NOUSCHI, M., **Historia del siglo XX. Todos los mundos, el mundo**, Cátedra, 1996

MARTINEZ CARRERAS, et als., **Historia del mundo actual**, Marcial Pons, 1996

ARÓSTEGUI, J., BUCHRUCKER, C. e SABORIDO, J., dirs, **El mundo contemporáneo. Historia y Problemas**, Crítica, 2001

ARACIL, R., OLIVER, J. e SEGURA,A, **El mundo actual. De la segunda guerra mundial a nuestros días**, Universitat de Barcelona, 1998

JUDT, T., **Postguerra. Una historia de Europa desde 1945**, Taurus, 2006

Recomendacións

Outros comentarios

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Sistemas de representación xeográfica				
Materia	Sistemas de representación xeográfica			
Código	O02G251V01605			
Titulación	Grao en Xeografía e Historia			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	3	2c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Profesorado	Patiño Romaris, Carlos Alberto			
Correo-e	edeuna@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Estudo e experimentación das bases técnicas en Xeografía, introducindo ó análise e tratamento dos datos xeográficos na súa representación gráfica e cartográfica.			

Competencias	
Código	
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B3	Obter as habilidades necesarias para rexistrar, analizar e interpretar a información relevante de índole xeográfica e histórica
B6	Aplicalas no contexto do futuro académico e/ou profesional; e crear as bases para futuros estudos de postgrao, especializados e/ou multi-disciplinares
C5	Integración das dimensións espacial e temporal na explicación dos procesos territoriais
C6	Coñecemento e aplicación dos principais métodos e técnicas de investigación xeográfica
C7	Uso correcto da información xeográfica como instrumento de interpretación dos sistemas territoriais
C10	Capacidade de relacionar, sintetizar e expresar información xeográfica en sistemas gráficos e cartográficos
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Aplicación dos coñecementos
D4	Comunicación oral e escrita no idioma propio
D7	Capacidade de razoamento crítico
D10	Atención á diversidade e á multiculturalidade.
D11	Capacidade de aprendizaxe autónoma
D14	Motivación pola calidade

Resultados de aprendizaxe				
Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Coñecemento aplicado da Xeografía no marco da metodoloxía científica: formulacón de hipóteses, selección de información e técnicas.	A3	B3	C6 C7	D1 D2 D7
Coñecemento e análise dos principais sistemas xeográficos de representación gráfica e cartográfica, amosando capacidade para establecer os seus requisitos de uso en diversos contextos.	A3	B3 B6	C5 C6 C10	D1 D2 D4 D7
Habilidade na realización de exercicios prácticos, con aplicación de técnicas xeográficas cualitativas ou cuantitativas, sobre procesos e dinámica do territorio	A5	B3 B6	C1 C3 C5 C7 C10	D1 D2 D2 D4 D4 D7 D11

Capacidade para elaborar e comunicar resultados de traballos aplicados, coidando a calidade, e xerando aportacións significativas.	A4	B6	C7 C10	D4 D10 D11 D14

Contidos	
Tema	
1.- Xeoinformación e TIG	1.1.- Información xeográfica 1.2.- Infraestructuras dos datos espaciais (IDE)
2.- Os datos xeográficos	2.1.- Natureza dos datos e estadísticos básicos 2.2.- Diagramas e gráficos de datos 2.3.- Cartogramas
3.- Representacións cartográficas	3.1.- Antecedentes 3.2.- Evolución histórica 3.3.- Teledetección e SIG

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	1	3
Lección maxistral	7	15	22
Eventos científicos	6	3	9
Resolución de problemas	10	10	20
Traballo tutelado	15	18	33
Prácticas autónomas a través de TIC	0	20	20
Titoría en grupo	4	2	6
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Práctica de laboratorio	2	10	12
Traballo	2	11	13
Outras	0	10	10
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades para detectar coñecementos previos, intereses e motivacións do alumnado. Presentación dos obxectivos, contidos, metodoloxía e desenvolvemento da materia.
Lección maxistral	Explicación e reflexión dos contidos teóricos guiadas polo docente como referentes das aplicación prácticas da materia.
Eventos científicos	Conferencias, charlas, exposicións, mesas redondas, debates... realizados por poñentes de prestixio, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Resolución de problemas	Exercicios procedimentais nos diferentes tipos da representación xeográfica, na procura da resolución gráfica e cartográfica.
Traballo tutelado	Elaboración, presentación e defensa dun documento relativo a temática da materia (lecturas, investigación) polo alumnado.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Titoría en grupo	Seguimento e orientación de contidos explicados e preparación de temas de avaliación ou de traballos encargados.

Atención personalizada	
Metodoloxías	**Descrición**
Traballo tutelado	Atención particular dos estudantes para orientar a docencia teorico-práctica, resolver dúbidas, e contrastar o progreso do traballo. A atención personalizada consistirá nas orientacións específicas, resolución de dúbidas ou problemas no desenvolvemento das secuencias de aprendizaxe. Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia Moodle. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace FaiTic). Alumnado presencial: na aula e na sala de informática.
Titoría en grupo	Atención particular dos estudantes para orientar a docencia teorico-práctica, resolver dúbidas, e contrastar o progreso do traballo. A atención personalizada consistirá na revisión dos exercicios, probas e traballos; na resolución de dúbidas e toma de acordos para calquer aspecto da dinámica da materia. Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia Moodle. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace FaiTic). Alumnado presencial: na aula.

Actividades introdutorias	Atención particular dos estudantes para orientar a docencia teorico-práctica, resolver dúbidas, e contrastar o progreso do traballo. A atención personalizada consistirá na orientación do nivel de aprendizaxe requirido, a introducción os materiais, a resolución de dúbidas e a explicación da dinámica do desenvolvemento da materia. Alumnado presencial: na aula. Alumnado semipresencial: aula e-meeting (enlace FaiTic). Todo o alumnado: na plataforma de teledocencia Moodle (foro de avisos, noticias e dúbidas).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe
Exame de preguntas obxectivas	Avaliación de coñecementos e competencias con una serie de preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, emparellamiento, selección). Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento aplicado da Xeografía no marco da metodoloxía científica: formulación de hipóteses, selección de información e técnicas; Coñecemento e análise dos principais sistemas xeográficos de representación gráfica e cartográfica, amosando capacidade para establecer os seus requisitos de uso en diversos contextos.	30	B3 C5 D1 C6 D2 C7 D4 C10 D7
Práctica de laboratorio	Avaliación de coñecementos e competencias mediante a execución de un suposto práctico. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento aplicado da Xeografía no marco da metodoloxía científica: formulación de hipóteses, selección de información e técnicas; Coñecemento e análise dos principais sistemas xeográficos de representación gráfica e cartográfica, amosando capacidade para establecer os seus requisitos de uso en diversos contextos	20	B3 C7 D2 B6 C10 D4 D7 D11 D14
Traballo	Avaliación dos traballos tutelados pola súa organización, metodoloxía, resultados, presentación e defensa (inclúe traballo autónomo nas TIC). Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Habilidade en realización de exercicios prácticos, con aplicación de técnicas xeográficas cualitativas ou cuantitativas, sobre procesos e dinámica do territorio; Capacidade para elaborar e comunicar resultados de traballos aplicados, coidando a calidade, e xerando aportacións significativas.	40	B3 C7 D2 B6 C10 D4 D7 D11 D14
Outras	Participación activa do alumnado nas sesións e actividades propostas polo docente, tendo en conta a avaliación continua do traballo autónomo na aula, no campo e na plataforma de teledocencia. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Coñecemento e análise dos principais sistemas xeográficos de representación gráfica e cartográfica, amosando capacidade para establecer os seus requisitos de uso en diversos contextos; Capacidade para elaborar e comunicar resultados de traballos aplicados, coidando a calidade, e xerando aportacións significativas.	10	A3 A4 A5

Outros comentarios sobre a Avaliación

Os estudantes que se acollan á modalidade semipresencial poderán seguir a materia a través do Curso Virtual na plataforma de teledocencia Moodle, da Universidade de Vigo, que permitirá o acceso aos materiais precisos para a adquisición das competencias e consecución dos resultados da aprendizaxe, tanto nos seus contidos teóricos como prácticos.
Especificaranse as metodoloxías docentes, as actividades de avaliación, xunto co calendario de entrega (presencial ou remota) que quedará claramente establecido. As actividades que requiran presencialidade serán substituídas por outras que permitan acceder á mesma porcentaxe da nota. O seguimento individualizado da participación do alumno a través das TIC farase a partir das ferramentas propias da plataforma (participación, estatísticas de acceso, realización de probas ou exercicios en liña, etc.). O estudante deberá cumplir os requisitos mínimos de presencialidade necesarios para a avaliación continua. Todos os estudantes matriculados na materia teñen dereito a realizar os exames finais (Artigo 12 do Regulamento de Estudantes da Universidade de Vigo). Aqueles alumnos que non poidan acollerse á avaliación contínua, serán avaliados dos contidos do programa da materia mediante una proba teórico-práctica que suporá o 70% da nota final e un traballo obrigatorio que representará un 30% desta.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Aguilera, M.J. et al., **Fuentes, tratamiento y representación de la información geográfica**, 1ª, UNED, 2003

Jimenez, J. & Monteagudo, J. (Eds.), **La documentación cartográfica**, 1ª, Universidad de Huelva, 2001

Peña LLopis, J., **Sistemas de información geográfica aplicados a la gestión del territorio**, 4ª, Club Universitario, 2009

Pérez Navarro, A. (Coord.), **Introducción a los sistemas de información geográfica y geotelemática**, 1ª, UOC, 2011

Santos Preciado, J.M., **Estadística elemental para historiadores y geógrafos**, 1ª, UNED, 2009

Walford, N., **Geographical data analysis**, 1ª, Wiley, 1995
IGN, **Instituto Geográfico Nacional**, http://www.ign.es/web/ign/portal, Acceso 2017
SITGA, **Información Xeográfica de Galicia**, http://mapas.xunta.gal/portada, Acceso 2017

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Outros comentarios

Esta guía docente expón as liñas xerais de desenvolvemento da materia e pode sufrir reaxustes pola dinámica do grupo ou imprevistos.

Ao longo do curso entregarase documentación detallada sobre o desenvolvemento das actividades. Esta información será ofrecida a través dos cursos Moodle da plataforma TEM@, polo que todos os alumnos/as deben estar dados de alta na plataforma e ter cubertos os seus datos de perfil.